

Factsheet ordening beeldmerken op voeding

Bijlage persbericht: Nieuwe top 10 voedselkeurmerken bekend

Aanleiding en doel ordening

Aanleiding

In 2016 werd Milieu Centraal op verzoek van het Ministerie van Economische Zaken en de Alliantie Verduurzaming Voedsel gevraagd om een ordening aan te brengen in de beeldmerken met een duurzaamheidsclaim op voedingsproducten. Deze ordening gaf antwoord op de oproep van de Autoriteit Consument en Markt om 'een kader te ontwikkelen voor het beheer van keurmerken'. De ordening zou tweejaarlijks worden uitgevoerd. Idee daarbij is dat extra positieve aandacht voor een selecte groep van topkeurmerken een aantrekkende werking heeft op consumenten én bedrijven. De huidige ordening is op verzoek van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit uitgevoerd.

Doel

Het voornaamste doel van de ordening is dat consumenten makkelijker de weg vinden tussen alle duurzaamheidslogo's in de supermarkt. Daarnaast wordt een race-naar-de-top gestimuleerd, waarbij keurmerken zichzelf voortdurend verder ontwikkelen en de lat steeds iets hoger zullen leggen. Daardoor kan de duurzaamheidsimpact van keurmerken steeds groter worden.

Resultaat ordening

De belangrijkste resultaten zijn:

- In totaal zijn er 95 beeldmerken beoordeeld, binnen 9 productgroepen. Omdat sommige beeldmerken in meerdere productgroepen/benchmarks beoordeeld zijn, zijn er in totaal 132 beoordelingen gedaan.
- Er zijn 16 light beoordelingen gedaan op streekproducten.
- 10 topkeurmerken zijn geselecteerd die gangbaar zijn in Nederlandse supermarkten.
- 1 buitenlands topkeurmerk is geselecteerd (KRAV).
- 6 topbedrijfslogo's zijn geselecteerd:
 - Samen chocolade slaafvrij (Tony's chocolonely)
 - Wij gebruiken duurzaam geteelde pinda's (Unilever)*
 - Rijk aan smaak en gemaakt met duurzaam verbouwde groenten (Unilever)*
 - Met duurzaam geteelde tomaten KNORR (Unilever)*
 - 100% duurzaam geteelde Italiaanse tomaten (Unilever)*
 - Knorr Sustainability partnership (Unilever)*

* Milieu Centraal heeft Unilever sterk aangeraden om over te gaan op één herkenbaar logo, aangezien al deze logo's herleiden naar dezelfde Duurzame Landbouwcode.

Dit zijn de tien topkeurmerken:

- ASC
- Fairtrade
- Beter Leven 2 en 3-sterren
- MSC
- Demeter
- On the way to PlanetProof**
- EKO
- Rainforest Alliance***
- Europees keurmerk voor biologisch
- UTZ***

Toelichting:

**On the way tot PlanetProof is het nieuwe logo van het vroegere keurmerk Milieukeur.

***UTZ en Rainforest Alliance zijn sinds kort gefuseerd en publiceren dit jaar een nieuwe standaard onder het logo van Rainforest Alliance. Beide logo's zijn voorlopig terug te vinden op producten.

Verschillen resultaat ordening met pilotjaar 2016

De belangrijkste verschillen ten aanzien van de ordening in 2016 zijn:

- In 2016 werden in totaal 105 beeldmerken beoordeeld binnen 8 productgroepen. In totaal zijn toen 105 beoordelingen gedaan, plus 14 beoordelingen van streekproducten.
- In 2016 werden er 13 topkeurmerken geselecteerd, waaronder 2 buitenlandse keurmerken (KRAV en Naturland Aquakultur). In de huidige ordening vallen dus twee topkeurmerken af. (1) RSPO is geen topkeurmerk meer. (2) Naturland Aquakultur is geen topkeurmerk meer, omdat er een gebrek is aan de jaarlijkse vastlegging van resultaten.

Overzicht beoordelingen per productgroep

In de huidige ordening is een nieuwe categorie toegevoegd, namelijk wijn. Ondanks deze extra productgroep zie je een stijging van het aantal keurmerken en bedrijfslogo's ten opzichte van de ordening in 2016.

Productgroep	Aantal beoordelingen	Aantal beoordelingen in 2016
Eieren	10	13
Groente en fruit	8	10
Koffie, thee, cacao	17	16
Tropische groente en fruit	8	5
Vis	13	13
Vlees	34	21
Wijn	8	nvt
Zuivel	8	7
Overig	26	20
Subtotaal	132	105
Streekproducten	16 (light)	14
Totaal	148¹	119

¹ Bijna alle beoordelingen zijn te vinden in de Keurmerkenwijzer. Sommige zijn niet opgenomen, omdat ze zijn vervangen door een ander beeldmerk (bijvoorbeeld Milieukeur), of omdat ze zijn opgeheven.

Definitie topkeurmerk & topbedrijfslogo

Topkeurmerken/topbedrijfslogo's zijn keurmerken/bedrijfslogo's die:

- 4 of 5 punten scoren op duurzaamheidsniveau (milieu, dierenwelzijn en/of mens & werk);
- 4 of 5 punten scoren op transparantie;
- 4 of 5 punten scoren op betrouwbaarheid & betrokkenheid.

NB: Bedrijfslogo's die staan voor duurzaamheidsprogramma's/-projecten kunnen per definitie geen topbedrijfslogo zijn.

Verschillen tussen keurmerken en bedrijfslogo's

Een keurmerk is altijd van een onafhankelijke partij (dus niet van de producent zelf). Iedereen die aan de duurzaamheidseisen voldoet, kan het keurmerk op zijn product of dienst zetten. De keurmerkeigenaar verkoopt zelf geen producten.

Een bedrijf of (groep van) aanbieder(s) kan ook zelf eisen beheren waaraan het product of leveranciers moeten voldoen. De afbeelding die daarbij hoort, heet een bedrijfslogo. Andere bedrijven of aanbieders kunnen dit logo niet gebruiken. Ook bedrijfslogo's kunnen ambitieuze duurzaamheidseisen stellen, die onafhankelijk gecontroleerd worden en waar ze transparant over communiceren.

Daarnaast kennen keurmerken een andere achtergrond en visie dan bedrijfslogo's. Keurmerken zijn ontstaan en opereren vanuit een maatschappelijke druk/vraag. Bedrijfslogo's stellen voornamelijk duurzaamheidseisen om duurzamer te ondernemen.

Soms kiezen levensmiddelenbedrijven ervoor om niet aan te sluiten bij een keurmerk en een eigen duurzaamheidsprogramma te ontwikkelen en daar een bedrijfslogo aan te koppelen. Bijvoorbeeld omdat de standaard van een keurmerk niet aansluit bij het product/productieketen, of dat ze zelf regie willen hebben op het eisenpakket.

Consumentenadvies

Milieu Centraal is een voorlichtingsorganisatie die consumenten helpt om duurzamere keuzes te maken. Om verwarring te voorkomen in de supermarkt, adviseert Milieu Centraal de consument om op de topkeurmerken te letten bij het boodschappen doen. In de Keurmerkenwijzer zijn alle beoordelingen zichtbaar per productgroep.

Topbedrijfslogo's alleen zichtbaar in de Keurmerkenwijzer

In 2016 zijn alleen de keurmerken die uitblinken met een minimale score van 4 op milieu/mens&werk en/of dierenwelzijn geselecteerd als topkeurmerken, terwijl ook een aantal bedrijfslogo's deze score haalden. Destijds is ervoor gekozen om bedrijfslogo's uit te sluiten bij de toppers, om zodoende ook geen reclame te maken voor deze bedrijven. Hoewel ons eerste advies aan bedrijven is, om aan te sluiten bij bestaande topkeurmerken, is dit niet in alle gevallen mogelijk. Om bedrijven toch ook te stimuleren om ambitieuze eisen te stellen, is er bij deze ordening ervoor gekozen om de toppers onder de bedrijfslogo's wel zichtbaar te maken in de Keurmerkenwijzer. Naast de consument te helpen in het maken van een duurzamere keuze in de supermarkt heeft de ordening namelijk ook het doel om de race-naar-de-top te stimuleren van keurmerken en bedrijfslogo's. De topbedrijfslogo's worden niet meegenomen in de communicatie uitingen van Milieu Centraal.

Proces van beoordeling

In maart 2018 is in een bijeenkomst voor stakeholders en experts de beoordelingsmethodiek aangescherpt. De conceptbeoordelingen zijn opgesteld door een onderzoeker van Milieu Centraal, waarna ze intern door een andere onderzoeker zijn herzien. Daarna zijn de conceptbeoordeling ter toetsing voorgelegd aan een selectie experts per productgroep. Na de expertronde zijn de beoordelingen voorgelegd aan de desbetreffende keurmerkeigenaar of het bedrijf die het logo voert. De eindbeoordeling is vervolgens doorgevoerd in de Keurmerkenwijzer.

Stakeholdersgroep

De deelnemers in de stakeholdersgroep waren betrokken bij het aanscherpen van de methodiek voor de ordening van beeldmerken op voeding: CBL, Consumentenbond, FNLI, Ministerie van Economische Zaken, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, NEN, Veneca en ZLTO.

Expertgroep

De deelnemers in de expertgroep waren ook betrokken bij het aanscherpen van de methodiek voor de ordening van beeldmerken op voeding. Daarnaast hebben deze experts feedback gegeven op verschillende beoordelingen en discussiepunten die naar voren kwamen tijdens het beoordelingsproces: Fairfood, Good Fish Foundation, PBL, QuestionMark, RIVM, Tijdschrift Voedselveiligheid-VMT, True Food Projects, Voedingscentrum, Wageningen UR.

Aanpassingen in methodiek tav pilot 2016

De belangrijkste aanpassingen die gedaan zijn in vergelijking met 2016, zijn:

- Beeldmerken worden meegenomen in de beoordeling als ze voldoen aan de ondergrens voor onafhankelijke controle. Bedrijfslogo's die hier niet aan voldoen, worden niet meegenomen in de ordening, maar zullen wel opgenomen worden in de Keurmerkenwijzer (met een toelichting, zonder beoordeling).
- De beoordeling op het gebied van milieu, mens & werk en/of dierenwelzijn wordt per benchmark afgebakend tot de belangrijkste duurzaamheidsaspecten die gelden voor die benchmark, om zodoende de verschillende beeldmerken beter met elkaar te kunnen vergelijken.
- Onafhankelijke controle wordt getoetst met een 5-puntsschaal in plaats van een 3-puntsschaal.
- Toetsing op aan/afwezigheid van de volgende aspecten:
 - systeem om ketentransparantie te borgen
 - stakeholder engagement
 - systeem van continue verbetering
- Toetsing aangescherpt van de volgende aspecten:
 - periodieke verslaglegging van de resultaten
 - sanctiebeleid